

Valtuuskunnan puheenjohtaja Juha Hartikainen lukee Duodecim- ja Siivet-lehteä



Valtuuskunnan puheenjohtaja Lapissa Oulangan kanjonin harjalla.

Alkuvuodesta vaaleilla valittu 40-jäseninen Duodecim-seuran valtuuskunta kokoontui ensimmäistä kertaa 24.5. ravintola Sipulissa. Sääntöjen mukaan kokousta johti aluksi valtuuskunnan vanhin, joka oli **Ilkka Taipale**.

Valtuuskunta valitsi puheenjohtajakseen **Juha Hartikaisen** Kuopiosta ja varapuheenjohtajaksi ja vaalivaliokunnan puheenjohtajaksi **Kati Myllymäen** Kouvolasta. Vaalivaliokunnan jäseniksi valittiin **Otto Helve**, **Pekka Suomalainen**, **Pekka Niemelä**, **Laura Pirilä**, **Tarja Heiskanen-Kosma**, **Antti Muuronen**, **Sami Mustajoki**, **Eeva-Eerika Helminen** ja **Heikki Mäkisalo**.

Duodecim-lehti haastatteli tuoretta puheenjohtajaa:

Mikä sai nuoren ylioppilaan aikoinaan valitsemaan lääketieteellisen tiedekunnan?

Lääketiede ei ollut lainkaan itsestäänselvyys. Pysin ja pääsin aikanaan myös teknilliseen korkeakouluun Otaniemeen. Noin vuosi sitten sain Aalto-yliopistosta tiukkaan sävyyn kirjoitetun kirjeen, jossa kehoitettiin vihdoin päättämään, jatkanko opintojani vai mitä töidääkö opinto-oikeuteni. En ollut lainkaan tietoinen, että opinto-oikeuteni on edelleen voimassa. Sain lentokoulutuksen varusmiespalveluksen yhteydessä ilmavoimissa, ja sotilaslentäjän ura oli viedä mukaansa. Lentämisestä tuli sitten hieno harrastus. Lääketiede tuntui kiinnostavalta, vaikka en siitä tiennytkään mi-

tään entuudestaan. Lääketieteen suuntaan ei ollut minkäänlaisia "suvun paineita".

Miksi sinusta tuli kardiologi?

Sydän alkoi kiinnostaa jo heti opiskelun alkua ajoista lähtien. Olin assistenttina silloisen Kuopion korkeakoulun fysiologian laitoksella ja osallistuin rytmihäiriötutkimuksiin. Olen aina pitänyt "käsitöistä" instrumentteina vasara, saha, moottorisaha, taltta, rälkä ja niin edelleen. Toimenpidekardiologia kehittyi valmistumiseni aikaan voimakkaasti, ja ajattelin, että se voisi sopia minulle. Olen ollut tyytyväinen ratkaisuun.

Olet kardiologian klinikan ylläpitäjä Kuopiossa. Mikä on sydänsairauksien hoidon tila ja kehityssuunta Itä-Suomessa?

Itä-Suomessa sairastavuus sydän- ja verisuonisairauksiin on pienentynyt viimeisten vuosikymmenten aikana, mutta se on edelleen korkeampi kuin Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Kardiologia on kehittynyt valtavasti työurani aikana. Tietotekniikan kehitys on muuttanut eniten rytmikardiologiaa, mutta myös sepelvaltimotaudin hoito, sydämen kuvantaminen ja muu diagnostiikka sekä hoito ovat kehittyneet paljon. On ollut erittäin mielenkiintoista päästä seuraamaan tätä.

Sydänsairauksien hoitoprosessi on myös muuttunut. Kaikissa yliopistosairaaloissa ja monessa keskussairaalassa sydäntautien hoito varten on perustettu sydänkeskuksia. Sydänkeskusten tarkoitus on koota yhteen kardiologisten potilaiden kanssa työskentelevät lääkärit ja hoitajat ja siten tehostaa potilaiden hoitoprosessia. Tällä hetkellä monet vaativimmat toimenpiteet tehdään yhteistyössä eri erikoisalojen kanssa.

Kardiologikoulutusta on lisätty Suomessa viimeisten 15 vuoden aikana. Suurimmissa sairaaloissa kardiologeja alkaa olla jo riittävästi. Sen sijaan pienemmissä sairaaloissa on edelleen pulaa kardiologian osaajista.

Ammattilaisten määrän lisääntyminen, kehittynyt hoito ja hoitotakuulaki ovat vaikuttaneet siihen, että merkittäviä jonoja sydäntutkimuksiin ja hoitoihin ei enää ole. Väestön ikääntyminen ja sen myötä hoidon tarpeen järjestelyt ovat uusia haasteita kardiologialle. Tämä koskee koko maata, ei pelkästään Itä-Suomea.

Miten tulit mukaan Duodecimin toimintaan?

Minua pyydettiin Duodecimin paikallisyhdistyksen Pohjois-Sa-

von Lääkäriyhdistyksen (PSLY) hallitukseen noin 10 vuotta sitten. Pian sen jälkeen varapuheenjohtajamme muutti pois Kuopiosta ja huomasi olevani yhdistyksen varapuheenjohtaja. Perinteen mukaan varapuheenjohtaja siirtyi myöhemmin yhdistyksen puheenjohtajaksi. Puheenjohtajakauden jälkeen olin yhden kauden Duodecimin hallituksessa ja vuodesta 2010 lähtien Duodecimin valtuuskunnassa. Lisäksi olin muutaman vuoden Itä-Suomen lääketiedetapahtuman johtoryhmässä. PSLY:n järjestämä Itä-Suomen lääketiedetapahtuma on Itä-Suomen suurin lääketieteen koulutustapahtuma. On ollut hienoa seurata miten lääkärinkunta on järjestäytynyt Duodecimin ja sen paikallisyhdistysten kautta ja miten ammattimaisesti seuraa hoidetaan. Hienossa seurassa itsekin sivistyy.

Mikä on valtuuskunnan rooli Duodecimissa?

Valtuuskunta edustaa Duodecimin jäseniä. Se on seuran ylin päättävä elin, joka kokoontuu kahdesti vuodessa. Se tekee päätökset tärkeimmistä asioista ja antaa suuntaviivan, joiden mukaan seuran hallitus, valiokunnat ja seuran omistama Kustannus Oy Duodecim toimivat. Kokousten aikana käydään hyvinkin aktiivista keskustelua seuran tehtävistä ja asemasta. Valtuuskunta muun muassa hyväksyy osana toimintasuunnitelmaa kullekin toimintakaudelle teeman. Viime vuosina teemoina ovat olleet perusterveydenhuolto, kliininen tutkimus ja viimeisimpänä oppiminen ja sen kehittäminen. Lisäksi valtuuskunnan puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on läsnäolo-oikeus Duodecim-seuran hallituksen kokouksissa. Molemmat myös käyttävät tätä oikeutta, joten valtuuskunta on "läsnä" myös hallituksen kokouksissa.

Mikä on mielestäsi mielenkiintoisin tulevaisuuden hanke Duodecimissa?

Lähtitulevaisuuden suuria haasteita ovat muutokset terveydenhuollon toimintaympäristössä. Terveydenhuollon järjestämistä Suomessa ollaan uusimassa, EU-direktiivit lisäävät potilaan vapautta valita hoitopaikkansa. Väestön ikärakenteessa tapahtuu suuria muutoksia. Nämä tulee huomioida myös Duodecimin toiminnassa. Lääketieteellisen tiedon tarve kasvaa. Kohderyhmänä ovat niin kollegat, potilaat kuin "suuri yleisökin". Työn tekemistä tulee helpottaa eri keinoin. Terveysportti on tästä hyvä esimerkki. Samanlaisia oivalluksia tarvitaan lisää. Duodecimin jäsenistössä on valtavasti tietoa ja kokemusta terveydenhuollon toiminnasta. Toivottavasti sitä jossain muodossa hyödynnetään myös tulevaisuuden terveydenhuoltoa suunniteltaessa.

Suuri haaste on lääketieteellisen tiedon lisääntyminen ja sen hallinta. Kohderyhmänä ovat niin kollegat, potilaat kuin suuri yleisökin. Myös lääkärin työn tekemistä tulee helpottaa eri keinoin. Terveysportti on tästä hyvä esimerkki. Samanlaisia oivalluksia tarvitaan lisää. Meneillään olevista hankkeista kunnianhimoisin yksittäinen on Duodecim-seuran ja Kustannus Oy Duodecimin Kliininen päätöksenteki-hanke. Siinä potilaskertomukseen tallennettujen tietojen perusteella lääkäreille annetaan ehdotuksia, muistutuksia ja varoituksia, jotka liittyvät potilaan hoitoon. Se voi toimia apuna muun muassa harvinaisten sairauksien diagnostiikassa.

Kuinka seuramme saisi nuoret kollegat mukaan toimintaan?

Nuoria kollegoita on mukana Duodecimin toiminnassa. Nuoren, vastavalmistuneen lääkärin ensisijaisena kiinnostuksen kohteena on yleensä kliinisten taito-

jen kehittäminen ja erikoistuminen. Moni liittyy erikoislääkäriyhdistysten toimintaan. Tämän tien olen itsekin kulkenut, ja kuljen edelleen, Suomen Kardiologisesa Seurassa. Toisaalta, tarvitaan myös kaikkia lääkäreitä yhdistäviä toimijoita, jotka edistävät eri tavalla valmiuksia toimia lääkäriä erikoisalaan katsomatta. Suomen Lääkäriliitolla on oma tärkeä ammattiliittotehtävä. Duodecim kokoaa lääkärit hieman toisesta näkökulmasta: ammatillisen kehittymisen, lääkäriä toimimisen, tieteen edistämisen ja kollegiaalisuuden näkökulmasta. Jokainen lääkäri – ikään ja kokemukseen katsomatta – tarvitsee näitä ”taitoja”.

Mikä saa tulevaisuudessakin ihmiset tekemään työtä Duodecimissa lääkäriyden eteen?

Duodecim on niin oleellinen osa lääkärin arkea, että se tuppaa muodostumaan itsestäänselvyydeksi ja unohtumaan, että kyse on viimekädessä vapaaehtoisesta yhdistystoiminnasta. Tästä hyvänä esimerkkinä on Terveysportti, jota varmaan jokainen klinistä työtä tekevä lääkäri käyttää päivittäin työssään. Muita Duodecim-etuja ovat terveyskirjasto, Duodecim-lehti, koulutustilaisuudet ja apurahat. Lisäksi Duodecim tekee paljon taustatyötä, joka auttaa niin yksittäisen lääkärin työtä kuin myös kehittää terveydenhuoltoa ja tutkimustoimintaa. Kaikki tämä ei ole itsestään selvää, Suomen lakien tai EU-direktiivien määräämää, verovaroin järjestettyä vaan perustuu ensisijaisesti kollegoiden vapaaehtoisuuteen. Lisäksi tärkeä arvo on sillä, että Duodecimin toiminta on itsenäistä – lääkärin omissa käsissä – eikä riipu esimerkiksi kaupallisista intresseistä. Toivon, että jokainen lääkäri ymmärtää ja sisäistää tämän ja omalta osaltaan ”kantaa kortensa kekoon”.

Minkälaista koulutusta Duodecimin tulisi jäsenilleen antaa?

Käytännön lääkäriä ja tutkijana toimimista edistävää ja tukevaa. Erikoisaloituksesta koulutuksesta vastaavat ensisijaisesti erikoislääkäriyhdistykset.

Suurin osa toiminnastamme kohdistuu lääkäreihin. Pitäisikö Terveyskirjaston tapaisia kansanvalistushankkeita Äyräpään hengessä kehittää lisää?

Terveyskirjasto ja terveysportti ovat esimerkillisiä lääketieteen tietokantoja. Ne ovat myös harvoja minun tiedossani olevia lääketieteen IT-sovelluksia, jotka oikeasti nopeuttavat ja tukevat lääkärin työtä eivätkä hidasta, monimutkaista ja rajoita kuten monet muut tietojärjestelmät.

Itse käytän Terveysporttia päivittäin sen sujuvuuden ja monipuolisuuden vuoksi. Samat asiat löytyisivät muitakin reittejä myöten, mutta Terveysporttiin on koottu kaikki tarpeellisimmat ja yleisimmät käyttämäni sovellukset: ICD-10, toimenpideluokitus, lääketietokanta, PubMed ja niin edelleen. Tämän ovat huomanneet myös muut kollegat. Terveysportin avauksia on yli 60 miljoonaa vuodessa.

Terveyskirjasto ja Käypä hoito ovat erinomaisia esimerkkejä siitä, mitä Duodecim-hengessä vapaaehtoisuudella voidaan saavuttaa. Käyttäjät itse suunnittelevat omaa työtään helpottavia välineitä. Lääkärikunta osallistuu tiedon jakamiseen käytännössä ilman palkkiota tai pientä nimelliskorvausta vastaan. Tästä koituva taloudellinen ja tiedollinen hyöty ovat huomattavia.

Kuinka rentoudut? Mitä harrastat?

Tyttäreni määritteli harrastamistani aikoinaan alakouluikässä seuraavasti: ”Minun isä on remont-

timies, se käy töissä KYS:ssä ja lukee Siivet-lehtiä ja sellaisia.”

Ilmailua olen harrastanut yli 30 vuoden ajan. Välillä olen saanut sitä palkkaakin. Ammattilentäjän lupakirja on edelleen voimassa. Nykyään ammattimaisuus rajoittuu siihen, että teen työmatkoja kimpalentokoneellamme.

Vuosi sitten aloimme puolisoni kanssa golfata. En kuitenkaan vielä tohdi sanoa, että osaisin lajia. Pikemminkin pelaan golfvälineillä jonkinmoista mailapeliä. Toivotavasti ulkopuolinenkin jonain päivänä tunnistaa pelin golfiksi. Talvella hiihdän. Rukan-mökiltä teemme päivävaelluksia Koillismaan luonnossa. Omakotitalomme pihapiri on ”työsiirtola”, josta ei tekeminen lopu.

Kuka on ollut tärkein opettajasi?

Tärkein lääketieteen vaikuttaja on ollut emeritusprofessori Kalevi Pyörälä. Hän tiedusteli halukkuuttani erikoistua kardiologiaan. Hän opetti minulle myös tieteellisen kirjoittamisen periaatteet. Hänellä oli erittäin tärkeä merkitys siihen, että sain järjestymään post-doc-työskentelyyn St Georgen sairaalassa Lontoossa.

Minkä kirjan luit viimeksi?

Sofi Oksasen Stalinin lehmät.

Mikä on pahin tapasi?

Hajamielisyys. Se on kiusannut jo rippikouluajoista lähtien.

Miten luet Duodecim-lehteä mieluiten?

Tällä hetkellä luen Duodecimin paperiversiota. Aiemmin julkaisut artikkelit haen sitten netistä. Usein printtaan nekin ja alleviivaan tärkeimmät kohdat. Olen siis ”vanhan liiton” lukija.

LIISA JAATINEN